

آیین‌نامه برگزاری کرسی‌های نوآوری و نظریه‌پردازی

ماده 1: تعاریف

نظریه: عبارت است از: گزاره (یا گزاره‌های) حاوی مدعا (یا مدعاهای) منسجم مبتنی بر «مبنا» (یا مبانی) مشخص، برآمده از «منطق» مناسب، متکی بر «دلیل» (یا دلایل) و مؤیدات موجه، که پذیرش آن موجب دگرگونی در یک قلمرو «علمی - معرفتی» یا «عملی - معیشتی» می‌گردد. یک نظریه کامل و کارآمد، باید از ویژگی‌هایی از قبیل عناصر زیر برخوردار باشد: 1- شفافیت مفهوم‌شناختی، 2- مسأله‌ی اصلی مشخص، 3- ارکان و اجزاء منسجم، 4- برخورداری از ملزومات روش‌شناسانه، 5- پیش‌انگاره‌ها و مبانی روشن و متقن، 6- دلایل و شواهد محکم و مقاوم، 7- قدرت بر نقد و ابطال نظریه‌های رقیب و معارض، 8- تعمیم‌پذیری کافی، 9- نتایج نظری و کاربردی درخور.

نوآوری: نوآوری بالمعنی الاعم، عبارت است از هرگونه ابداع علمی و نظری (تولید گفتمان نو، دانش جدید، روش جدید، نظریه‌ی نو، مطلب ابداعی مادون نظریه؛ و نیز نقد در طراز هر کدام از سطوح پیشگفته)

نوآوری بالمعنی الأخص (در اصطلاح هیأت حمایت از کرسی‌ها) به هر نوآورده علمی که نازل‌تر از نظریه باشد، اطلاق می‌گردد. **پیش‌اجلاسیه و اجلاسیه:** به جلسه‌ای تخصصی، مرکب از صاحب‌نظر(طرح)، شورای داوران، کمیته‌ی ناقدان و ناظران علمی اطلاق می‌شود که طبق ضوابط و مقررات برگزاری اجلاسیه‌ها، به نقد و ارزیابی طرح‌ها می‌پردازند.

صاحب‌نظر: به افرادی که مدعای علمی خود را در قالب طرح‌نامه² نوآوری و نظریه‌پردازی به دبیرخانه هیأت ارائه و مجوز برگزاری کرسی را اخذ کرده‌اند.

ناقدان: افرادی که مدعای علمی صاحب‌نظر را براساس مبانی و مؤلفه‌های علمی به شیوه‌ای منطقی مورد نقد و ارزیابی قرار می‌دهند. **شورای داوران:** به مجمعی از خبرگان علمی در حوزه‌ای خاص اطلاق می‌شود که برای ارزیابی روشمند و علمی نظریه با پیشنهاد مرکز علمی و تأیید دبیرخانه هیأت، تعیین می‌شوند.

مرکز علمی: به مراکز علمی معتبری اطلاق می‌شود که درصدد برگزاری کرسی‌ها می‌باشند.

• 1 طبقه‌بندی نظریه:

نظریه‌ها، به لحاظ‌های گوناگون قابل تقسیم و طبقه‌بندی‌اند، از جمله:

1- به لحاظ «ارزشگذاری قدسی» و نسبتی که با دین دارد، به دو گروه: «دینی/لاهوئی، و «سکولار/ناسوتی».

2- از حیث «گونه‌شناسی معرفتی»، «روش‌شناسی» تولید، به سه دسته‌ی: فلسفی، علمی، و دینی؛ یا عقلی، تجربی، و نقلی.

3- به لحاظ «گستره‌ی کارکرد» و تاثیر، به سه طبقه بشرح زیر:

(1) نظریه‌ی گسترده، یا «ابرنظریه»: ابرنظریه را به نظریه‌ی کلانی اطلاق می‌کنیم که مشتمل بر چندین نظریه‌ی «نیم‌گسترده» و «خرده‌نظریه» بوده، و از کاربرد وسیعی در رشته‌های نظری و یا رشته‌های عملی گوناگون(فرارشته‌ای یا بینارشته‌ای) برخوردار باشد.

(2) نظریه‌ی نیم‌گسترده: نظریه‌ی نیم‌گسترده را به نظریه‌ای اطلاق می‌کنیم که مشتمل بر چندین «خرده‌نظریه» بوده و دارای کاربرد چشمگیری در رشته‌ی نظری یا رشته‌ی کاربردی معینی باشد.

(3) نظریه‌ی غیرگسترده یا «خرده‌نظریه»: خرده‌نظریه را به نظریه‌ای اطلاق می‌کنیم که دارای کاربرد محدود در زمینه‌های نظری یا عملی محدود باشد.

4- در روزگار ما برخی دانشگاهیان نظریه‌ها را به لحاظ گستره‌ی نفوذ جغرافیای نخبگانی و بر حسب میزان ارجاعات و کاربرد آن در آثار دیگران تقسیم می‌کنند؛ در این صورت می‌توان نظریه‌ها را، دست کم به دو سطح، طبقه‌بندی کرد:

(1) ملی: شناخته و مورد ارجاع در میان اصحاب معرفت و متخصصان فقط یک کشور.

(2) فراملی یا جهانی: شناخته و مورد ارجاع در میان اصحاب معرفت ملل مختلف.

• تعریف فرانظریه:

هر نظریه یا علمی، بمثابة یک «نگره» یا دستگاه نظری، بر ساخته بر/و برخاسته از «پیش‌پذیرفته‌ها»³ است. از انباشت دستگاهوار این پیش‌پذیرفته‌ها، دستگاه‌های معرفتی تکون‌بخش علم‌ها و نظریه‌ها پدید می‌آید؛ این گونه پیش‌پذیرفته‌ها را «مبادی» نظریه یا علم می‌نامیم، و دستگاه نظری زاینده‌ی علم‌ها و نظریه‌ها را، «فراعلم» و «فرانظریه» (شاید معادل paradigm) می‌خوانیم.

(برگرفته از کتاب علم دینی / گفتار دوم / علی‌اکبر رشاد)

ماده 2: خطوط مشی کلی در برگزاری کرسی‌ها

1. تحفظ بر رعایت نصابنامه‌های علمی و فنی معتبر در ارائه نظریه و مدیریت کرسی،
2. التزام به اخلاق پسندیده علمی در نقد و نقل آراء، اشخاص و آثار،
3. رعایت شخصیت و کرامت صاحبان نوآوری، نظریه‌پردازی، نقد و مناظره،
4. پرهیز از ورود به نزاع‌های غیرعلمی و مجادلات روزمره اجتماعی،
5. پرهیز از سطحی‌نگری و عوام‌زدگی در برگزاری کرسی‌ها از قبیل: دقت در دعوت حضار و نحوه اعلام نتایج،
6. اهتمام به روزآمدی و کارایی نظریه و نیز تحقق حداقل یکی از اهداف تأسیس هیأت (مندرج در نظامنامه هیأت)،

ماده 3: ویژگی‌های صاحبان نظر

1. داشتن تحصیلات یا مطالعات عالی حوزوی یا دانشگاهی،
2. برخورداری از اثر علمی و رشته تحصیلی یا تحقیقاتی مرتبط با موضوع کرسی،
3. آشنایی و اشراف به نظریات و دیدگاه‌های مطرح در زمینه موضوع مورد بحث،
4. داشتن قدرت تجزیه و تحلیل علمی در رشته مورد بحث.

ماده 4: نحوه احراز صلاحیت صاحب نظر جهت برگزاری کرسی

به منظور تشخیص صلاحیت علمی صاحبان نظر، و نیز قابلیت نوآوری و نظریه جهت طرح در کرسی، صاحب نظر باید ابتدا طرحنامه مخصوص¹ را تکمیل کند. پس از بررسی طرحنامه از سوی شورای داوران و در صورت لزوم بررسی دقیق محتوای آن در نشستی متشکل از شورای داوران و صاحب نظر، کرسی برگزار خواهد شد. شایان ذکر است، برگزاری کرسی صرفاً با امضای دو سوم اعضای شورای داوران و تأیید دبیرخانه هیأت ممکن خواهد بود.

ماده 5: ترکیب و نحوه تشکیل و فعالیت شورای داوران

شورای داوران درباره هر نظریه به صورت جداگانه، به پیشنهاد مرکز علمی و تأیید دبیرخانه هیأت، براساس شرایط زیر تشکیل خواهد شد:
الف) عضویت حداقل سه و حداکثر پنج تن از صاحب نظران برجسته در رشته مربوط و برخوردار از شرایط زیر که از میان اعضا یک نفر به عنوان دبیر با رأی اکثریت انتخاب خواهد شد:

1. داشتن تحصیلات یا مطالعات عالی دانشگاهی یا حوزوی،
 2. داشتن حداقل یک اثر علمی قابل قبول در موضوع نوآوری یا نظریه،
 3. برخورداری از صلاحیت‌های اخلاقی لازم و غیرذی‌نفع بودن،
 4. داشتن آشنایی کافی با ضوابط و فرایندهای برگزاری کرسی‌ها.
- ب) جلسات شورای داوران برای بررسی موارد زیر و با حضور اکثریت اعضا تشکیل می‌گردد:
1. بررسی و تصویب طرحنامه و تأیید صلاحیت صاحب نظر،
 2. بررسی صلاحیت ناقدان نظریه،
 3. تأیید صلاحیت مدیر کرسی و تعیین نحوه مدیریت علمی آن،
 4. جمع‌بندی و ارزیابی نوآوری یا نظریه در زمان برگزاری کرسی،
 5. امتیازدهی.

تبصره 1: در صورت لزوم شورای داوران، از صاحب نظر و ناقدان آن جهت ارائه توضیحات تکمیلی درباره طرحنامه و توجیه درخصوص نحوه برگزاری کرسی، دعوت به عمل خواهد آورد.

تبصره 2: شورای داوران می‌تواند حین برگزاری کرسی، بدون هر گونه داوری و قضاوت، به طرح سؤالاتی از صاحب نظر مبادرت نماید.

تبصره 3: وظیفه دبیر شورای داوران، برگزاری نشست‌های شورا، انجام رأی‌گیری، تهیه صورتجلسات و ابلاغ مصوبات خواهد بود.
تبصره 4: پرداخت حقوق مادی اعضای شورای داوران بر عهده مرکز علمی خواهد بود.

ماده 6: نحوه برگزاری کرسی‌های نظریه‌پردازی

برنامه جلسات کرسی‌ها به شرح زیر خواهد بود:

الف) قرائت کلام‌الله مجید،

ب) خیرمقدم، اعلام برنامه و زمانبندی مباحث،

ج) دعوت از صاحب‌نظر و نیز شورای داوران و ناقدان جهت قرار گرفتن در جایگاه،

د) ارائه صاحب‌نظر در سرفصل‌های زیر:

1. تعریف اصطلاحات کلیدی،

2. مسأله اصلی،

3. فرضیه،

4. مبانی،

5. دلایل،

6. تفاوت فرضیه با فرضیه رقیب،

7. شرح و تبیین نوآوری یا نظریه،

8. نتیجه‌گیری و اعلام آثار و نتایج نوآوری یا نظریه.

ه) نقد ناقدان در بخش‌های زیر:

1. تبیین روش‌شناسی نقد و منابع و مآخذ،

2. تبیین صورت مسأله،

3. تبیین نقاط قوت،

4. تبیین نقاط ضعف،

5. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.

و) پاسخ صاحب‌نظر به ناقدان براساس بخش‌های زیر:

1. اشکالات روش‌شناسی،

2. اشکالات مربوط به فهم نوآوری یا نظریه،

3. اشکالات مربوط به نقاط ضعف،

4. نتیجه‌گیری.

ز) طرح پرسش کتبی یا شفاهی از سوی حضار،

ح) پاسخ صاحب‌نظر به پرسش‌های حضار،

ط) طرح سؤالات از سوی شورای داوران،

ی) پاسخ صاحب‌نظر به سؤالات شورای داوران،

ک) اعلام پایان جلسه از سوی مدیر کرسی.

تبصره 1: برای اداره کرسی مدیر توانایی از سوی مرکز علمی - پس از تأیید شورای داوران - به کار گرفته خواهد شد و وظیفه مدیر، تبیین و اجرای ضوابط مربوط به ماده شش این آیین‌نامه، تنظیم و نگهداری وقت و اعلام سؤالات کتبی حضار می‌باشد.

تبصره 2: مرکز علمی می‌تواند هنگام ارائه طرح‌نامه نسبت به شناسایی و معرفی ناقدان جهت نقد طرح‌نامه نوآوری یا نظریه در کرسی به دبیرخانه جهت بررسی و تأیید، مبادرت نماید. ویژگی‌های علمی ناقدان با ویژگی‌های صاحب‌نظر مندرج در ماده سه این آیین‌نامه یکسان خواهد بود.

تبصره 3: کرسی‌ها صرفاً طی دعوت رسمی و با حضور جمعی از استادان و فضلاء حوزه و دانشگاه و نیز دانشجویان و طلاب مقاطع عالی بر حسب تخصص یا رشته مربوط به موضوع نظریه برگزار می‌شوند و امکان طرح سؤالات کتبی یا شفاهی حضار منوط به ثبت‌نام قبلی است.

ماده 7: نحوه امتیازدهی

امتیازدهی کرسی‌ها به شرح زیر صورت خواهد گرفت:

جمع امتیازاتی که حضار طبق نمونه برگ نظرخواهی معتبر به نظریه می‌دهند و جمع امتیازات شورای داوران به ترتیب زیر لحاظ خواهد شد:

1. معدل امتیازات حضار همراه با نمونه برگ معتبر و امضا، به دبیر شورای داوران تحویل خواهد شد و در کنار امتیاز شورای داوران در صورتجلسه رسمی منعکس خواهد گردید.

2. جمع امتیاز اعلامی از سوی شورای داوران براساس نمونه برگ نظرخواهی محرمانه و معتبر همراه با امضا، نمره 100 خواهد بود.

تبصره 1: از میان حضار، تنها افرادی می‌توانند به اظهار نظر در نمونه برگ مبادرت نمایند که از شرایط مذکور در **تبصره 3 ماده شش** این آیین‌نامه برخوردار باشند.

تبصره 2: مجموع امتیازات از سوی شورای داوران تأیید و در قالب صورتجلسه‌ای به امضای اکثریت اعضای شورای مزبور خواهد رسید.

3. از مجموع 100 امتیاز، درجه نوآوری یا نظریه به شرح زیر از سوی شورای داوران اعطا خواهد شد:

الف) 90 تا 100: عالی

ب) 70 تا 90: خوب

ج) 50 تا 70: متوسط

د) زیر 50: ضعیف

ماده 8: نحوه تأیید و حمایت از سوی هیأت

1. پس از اعطای امتیاز از سوی شورای داوری و اعلام رسمی هیأت، دبیرخانه صرفاً برای کرسی‌های حائز رتبه عالی، خوب و متوسط، در سربرگ‌های مخصوص گواهی صادر خواهد نمود.

2. پس از تعیین امتیاز هر کرسی، به شرح زیر از صاحب‌نظر حمایت به عمل خواهد آمد:

الف. معرفی رسمی به هیأت‌های ممیزه دانشگاه‌ها یا مؤسسات پژوهشی جهت اعطای امتیازات قانونی،

ب. معرفی رسمی به بنیاد ملی نخبگان جهت برخورداری از حمایت‌های مادی و معنوی بنیاد برابر مقررات،

ج. انتشار نتایج کرسی یا مقاله صاحب‌نظر در فصلنامه علمی و پایگاه اطلاع‌رسانی هیأت،

د. تقدیر در جشنواره‌ای خاص که در راستای اهداف هیأت حمایت از کرسی‌ها برگزار خواهد شد.

تبصره 1: دبیرخانه هیأت، در صورت درخواست کتبی مرکز علمی، برای تأمین بخشی از هزینه برگزاری کرسی مساعدت خواهد نمود.

تبصره 2: صاحبان نظر و ناقدان آنان، به‌هنگام برگزاری جلسات کرسی‌ها در بیان دیدگاه‌های خود از آزادی کامل برخوردارند و دبیرخانه هیأت و مرکز

علمی، موظف خواهند بود جهت تأمین امنیت و مصونیت قضایی آنان - مادام که با آیین‌نامه برگزاری کرسی‌ها منطبق باشد - پیگیری کنند.

تبصره 3: دبیرخانه هیأت بر اساس ارزیابی جداگانه، از مراکز علمی که در برگزاری و مدیریت کرسی از امتیاز بالایی برخوردار شده باشند، تقدیر به

عمل خواهد آورد و امتیاز مزبور را جهت ترتیب اثر به مراجع قانونی¹ منعکس خواهد کرد.

ماده 9

این آیین‌نامه در 9 ماده و 12 تبصره در تاریخ 84/9/28 به تصویب هیأت حمایت از کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و مناظره رسید.

¹ سازمان‌ها و نهادهایی که در بخش حمایت از کرسی‌های تخصصی و ترویجی، مورد اشاره واقع شد.

